

Školitelský posudek na diplomovou práci Zuzany Hrnčířové:

Batanagar: Baťovy závody a život Čechoslováků v Indii v letech 1934-1950

Téma Baťova obchodního impéria je v posledních letech předmětem silného zájmu českých dokumentaristů a novinářů, kteří nacházejí vděčné publikum, ale i sociálních vědců a historiků. Na jedné straně stojí oslavný obraz úspěšného průmyslníka a vizionáře, který ze skromných poměrů vybudoval firmu s pobočkami po celém světě a díky tomuto úspěchu, někdy vnímanému až jako určitá instance československého kolonialismu, umožnil stovkám svých zaměstnanců dlouhodobý pobyt v jinokulturním prostředí, jež je ovlivnilo a naopak oni zanechali své stopy v něm. Na druhé straně jsou kritické hlasy, které nahlížejí život v baťovských městech jako svého druhu represivní sociální experiment. Zuzana Hrnčířová si tedy vybrala téma, které je v rámci česko-indických vztahů aktuální a které se okrajově dotýká i širšího rámce sebeobrazu současné české společnosti, zejména v jeho kosmopolitní rovině.

Je třeba říci, že autorka předkládané práce do značné míry pracuje s relevantní sekundární literaturou. Za nejvýznamnější soudobé akademické počiny na poli studia baťovských měst lze považovat projekt GAP410/10/1995 - *Továrni města Baťova koncernu* (2010-2015, GA0/GA), který se však nezaměřuje na jižní Asii, a projekt GA409/09/0516 - *Řízené přesuny zaměstnanců Baťova koncernu do zahraničí v letech 1938-1939 - strategie, rozsah, preferované destinace* (2009-2010, GA0/GA), z něž autorka předkládané práce používá tři relevantní výstupy. Podstatná je rovněž disertační práce Markéty Březovské z brněnské fakulty architektury VUT *Model střídá model - transformace Baťova průmyslového města Batanagar v Indii* (2013), s níž se autorka rovněž seznámila, a podnětný článek Stanislava Holubce *Silní milují život* (2009). Zuzana Hrnčířová všechny tyto uvedené (a nutno vyzdvihnout nedávno publikované) kritické texty ve své práci reflektuje. Používá je však většinou jako informační zdroje a méně systematicky pracuje s teoreticko-kritickým nábojem, který by jí mohly poskytnout pro reflexi vlastních dat, jež sama získala archivním výzkumem a v menší míře přímými rozhovory s pamětníky a jejich potomky nebo s dříve publikovanými záznamy takových rozhovorů.

Přínos Zuzany Hrnčířové k tomuto tématu spočívá právě v archivním výzkumu. Stěžejní část její diplomové práce popisuje pracovní, společenský a soukromý život Čechoslováků v Baťanagaru, převážně na základě firemního tisku *Batanagar News*. Tento pramen je doplněn dalšími zprávami o Baťanagaru v dobových českých periodikách, vzpomínkami pamětníků (částečně originálními pro účely práce), publikovanými memoáry Baťovců a z druhé strany zejména vydanými vzpomínkami Leily Sethové, manželky jednoho z nejvýše postavených Bengálců v Baťanagaru. Autorka správně podotýká, že by práci prospěla rozsáhlejší báze pramenů, které se na život továrního města nedívají nutně baťovskou firemní perspektivou. Přestože bylo zjevně nad rámec jejich možností hledat prameny indické, autorka mohla projevit větší snahu zaznamenat otevřené rozhovory s českými pamětníky a jejich potomky ve chvíli, kdy se jí tato možnost nabízela.

Jako školitel jsem měl možnost v průběžných verzích korigovat většinu formálních nedostatků, přestože několik i v předložené práci zůstalo. Celkově však soudím, že Zuzana Hrnčířová vykonala velký kus poctivé badatelské práce a tématu se věnovala skutečně dlouhodobě a s velkým osobním zaujetím a nasazením. Stěžejní část její práce je čtivý popis života Čechoslováků v baťovském městě v kontextu historických zvrátů na základě vymezených pramenů. Je škoda, že autorka této dosti rozsáhlé a informativní práce nedospěla k analytičtějšímu a teoretičtějšímu zhodnocení pramenů, které by jí umožnilo vstoupit do kritického dialogu s autory, kteří se tímto tématem zabývali před ní.

Bakalářskou práci Zuzany Hrnčířové doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako velmi dobrou.

17.6. 2017
Martin Hříbek PhD.